

Att skriva om det lästa stöttar läsförståelsen

Stöttar skrivande om det lästa läsförståelsen? Det är den tematiska frågan i en amerikansk metastudie. Svaret blir ja och följs upp med några direkta rekommendationer om åtgärder för den aktiva läraren.

Att läsning och skrivande stöttar varandra är något av en gammal sanning för många lärare. Men det har faktiskt varit svårt att hävda detta med stöd i forskningsresultat. I sin metastudie *Writing to read* redovisar professor Steve Graham och Michael Hebert, forskande lärare, resultatet från en mängd forskningsartiklar som visar att det är just så.

Positivt ja på tre frågor

Studien utfördes med anledning av att flera studier under 2000-talet påvisat att läs- och skrivförmågan i USA generellt sett kan sägas ha försämrats. Studien styrdes av tre huvudsakliga frågor:

1. Om elever skriver om det material de nyss läst, stöttar skrivandet då läsförståelsen?
2. Stärker undervisning om skrivande elevens läsförmåga?
3. Stärker ett ökat skrivande läsförmågan?

Svaret på samtliga frågor besvaras i studien med ett ja, även om några resultat endast är giltiga för somliga åldersgrupper. Då studien ger ett positivt svar på dessa frågor, vill författarna också ge verksamma lärare ett antal rekommendationer för hur skrivandet kan stötta läsandet.

Flera olika sätt att skriva om det lästa

Den första rekommendationen är att eleverna bör få skriva om den text de läser/har läst.

Metastudien ger stöd för några olika sorters skrivande. Ett sätt är att skriva reaktioner på och analyser och tolkningar av texterna, medan ett annat är att skriva sammanfattande texter om det lästa. Ett tredje sätt är att på olika vis anteckna om texten man läser. Det sista skrivsättet man rekommenderar med stöd i metastudiens resultat, är att låta eleverna skriva frågor om texten och/eller svara på redan skrivna frågor under och efter läsning.

Måste undervisa om hur man skriver

Den andra rekommendationen är att lärare måste undervisa elever om hur skrivande går till och hur språket i texter kan/ska se ut. Rekommendationen är därför ett faktiskt ifrågasättande av några tidigare forskares syn på skrivande som en process som läraren gör mest rätt i att lämna ifred, dvs. genom att inte gripa in i och undervisa om. Man refererar här till Aviva Freedman 1993 och Carl B. Smith 1994, se nedan.

Den sorts undervisning metastudien istället gett evidens för, kräver att läraren undervisar om textstrukturer över lag men också om detaljer som t.ex. principer för stycke- och meningskonstruktion. Forskarna menar även att undervisning om stavning hjälper elever att få en bättre läsförståelse eftersom ordavkodningen vid läsning då stärks.

Det senare är värt att lägga märke till eftersom det kompletterar den relativt väletablerade idén om att stavningsundervisning förbättrar just stavningen i sig (se t.ex. Alatalo 2012:192). Det sistnämnda sambandet redovisar inte den här metastudien, men därmed naturligtvis inte sagt att det inte finns. Man menar slutligen att undervisning om stavning och/eller meningskonstruktion ger eleverna generellt sett bättre flyt i läsningen.

Mer skrivande – både i skolan och hemma

Den tredje rekommendationen är kort och gott att läraren måste se till att öka mängden skrivande – både i skolan och i hemmet. Skrivandet måste också leda till över lag längre texter. Rapporten hänvisar i samband med detta till en nationell undersökning som påvisar att skolelever i USAs ”high school” sällan skriver texter som är längre än ett stycke. I hälften av de undersökta klasserna skrev man längre texter (än ett stycke) *mindre* än en gång i månaden.

Författarna påtalar också vikten av att läraren måste se det som sin uppgift att koordinera dessa rätt allmänna rekommendationer. Läraren måste framför allt se till så att de rekommenderade åtgärderna ligger i linje med för lärarna och eleverna tydliga och klara mål med både läsning och skrivning.

Målen för lärandet ska styra åtgärderna

Man menar även att målen, som läraren satt upp för lärandet, bör styra vilka av åtgärderna som ska sättas in. Ett annat tydligt budskap är att eleverna behöver stöd för att utföra åtgärderna i sig – man kan alltså inte bara be eleverna sammanfatta utan att undervisa om *hur* sammanfattandet i sig ska gå till; ett budskap som gäller samtliga rekommendationer.

Sammanfattningsvis kan man beskriva det som att resultaten av metastudiens analys gör att

författarna rekommenderar en undervisning som ingriper i hög grad i läs- och skrivförloppet och gör så genom uttryckliga strategier för skrivande och läsning, samtidigt som dessa strategier används systematiskt och i linje med kort- och långsiktiga mål med skrivandet och läsningen.

Text: Mikael Nordenfors

Writing to Read

Studien är en metaanalytisk studie, en s.k. metastudie (liksom John Hatties *Visible learning*). I en sådan summeras stora mängder forskningsresultat där metoden för undersökning varit relativt lika. Genom att kombinera resultaten från många studier reducerar man slumpens inflytande på resultaten och minskar på så sätt risken för felaktiga slutsatser beträffande effekter. I den här studien innebär det att alla studier med kvasiexperimentell metod, alltså studier där personer till experiment- och kontrollgrupp inte fördelas slumpmässigt, utförda från och med 1930.

En naturlig konsekvens av detta är att somliga resultat kan upplevas som gamla och därmed eventuellt svåra att ta till intäkt för dagens förhållanden för läsning och skrivning. En annan konsekvens är att studierna alltid innehåller en intervention från forskarna, dvs. en påverkan på ett annars orört förlopp. Det orörda förloppet, dvs. förloppet *utan* intervention, går en s.k. kontrollgrupp igenom eftersom då kan ett direkt jämförande göras då studien är slut. Jämförandet i sig resulterar i ett effektmått vilket man kan ange i s.k. konfidensintervaller, dvs. intervaller inom vilka den sannolika effekten av interventionen kan sägas finnas.

[Metastudien Writing to Read](#)

Mer läsning

[Avhandlingen Skicklig läs- och skrivundervisning i åk 1-3: Om lärares möjligheter och hinder. Göteborg](#)

Freedman, Aviva (1993). "Show and Tell? The role of explicit teaching in the learning of new genres". *Research in the Teaching of English*, 27, s. 222-251.

Graham, Steve & Michael Hebert (2010). *Writing to read. Evidence for How Writing Can Improve Reading. A report from Carnegie Corporation of New York.* New York: Carnegie Corporation.

[Artikeln Writing Next: Effective strategies to improve writing of adolescents in middle and high schools](#)

Smith, Carl B. (1994) (moderator). "Whole language: the debate". Bloomington. I: ERIC

